

ดินแดนในฝัน สวรรค์ใต้หิมาลัย
และความประทับใจไม่รู้ลืม

วิษณุ เครืองาม

ภูฐาน วิมานปลายฟ้า

กฎาน วิมานปลายฟ้า

ภูฐาน วิมานปลายฟ้า

วิษณุ เครืองาม

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน ๒๕๕๐

ชุดสารคดี

ภูฏาน วิมานปลายฟ้า • วิษณุ เครืองาม

พิมพ์ครั้งแรก : สำนักพิมพ์มติชน, มีนาคม ๒๕๕๐

ราคา ๑๕๕ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

วิษณุ เครืองาม.

ภูฏาน วิมานปลายฟ้า. กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๕๐.

๒๒๒ หน้า : ภาพประกอบ.

1. ภูฏาน--ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว

2. ภูฏาน--ข้อมูลประเทศ

915.498

ISBN 978 - 974 - 323 - 933 - 5

- ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : สุชาติ ศรีสววรรณ • ผู้ช่วยผู้จัดการสำนักพิมพ์ : ประยงค์ คงเมือง
- บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน • บรรณาธิการสำนักพิมพ์ : ศิริพงษ์ วิทย์วิโรจน์
- หัวหน้ากองบรรณาธิการ : กิตติวรรณ เท่งวิเศษ • ผู้ช่วยบรรณาธิการ : วราภรณ์ วิษณุรัฐ
- พิสูจน์อักษร : วาสนา พุ่มพืดขุน • คอมพิวเตอร์กราฟิก : อรอนงค์ ดุสดี • ภาพถ่าย : วิษณุ เครืองาม
- ออกแบบปก-ศิลปกรรม : อริญชัย เนตรกลาง • ประชาสัมพันธ์ : กมลทิพย์ ธนะกิจรุ่งเรือง

สำนักพิมพ์มติชน • www.matchonbook.com

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนามูมัล ประชานิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๑๓๓๕ โทรสาร ๐-๒๕๔๙-๕๔๑๘

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองพิมพ์สี บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนามูมัล ประชานิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๔๐๐-๒๔๐๒

พิมพ์สี : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด ๒๗/๑ หมู่ ๕ ถนนสุขาประชาสรรค์ ๒ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี ๑๑๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๔-๒๑๓๓, ๐-๒๕๔๒-๐๕๙๖ โทรสาร ๐-๒๕๔๒-๐๕๙๗

จัดทำโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนามูมัล ประชานิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๐๕, ๓๓๐๖ โทรสาร ๐-๒๕๔๐-๐๕๕๔

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co.,Ltd. 12 Tetsabannaruem Rd, Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	๙
เช็किनก่อนขึ้นเครื่อง	๑๑
๑. ไปภูฏาน	๑๗
๑. เมื่อเจ้าชายภูฏานเสด็จมา	๑๗
๒. เมื่อผมจะไปภูฏาน	๒๓
๒. ลัดฟ้าข้ามป่าหิมพานต์ผ่านเขาพระสุเมรุ	๒๙
๑. สิบเอ็ดชีวิตไปภูฏาน	๒๙
๒. การเตรียมตัว	๓๕
๓. ให้วัฑุทธคยาจากนภากาศ	๓๖
๔. ถึงภูฏาน	๓๙
๓. สถาบันชาติของภูฏาน : ดรุ๊ก ยูล : ชาวมังกรสายฟ้า	๔๑
๑. ว่าด้วยสรวงสวรรค์แห่งหิมาลัย	๔๑
๒. เขียงกรี ลา	๔๘

๓. นามนั้นสำคัญไฉน	๔๙
๔. ภูมิศาสตร์ของภูฏาน	๕๑
๕. ชาวภูฏานเป็นแขกหรือเป็นจีน	๕๔
๖. ประวัติศาสตร์ภูฏาน	๕๖
๗. เศรษฐกิจ	๖๑
๘. การเมืองการปกครอง	๖๔
๙. ภาษา	๖๕
๑๐. สัญลักษณ์ประจำชาติภูฏาน	๖๖
๔. สถาบันศาสนาของภูฏาน : ดริกปะ : โอม มณีปัทเมหุม	๗๑
๑. การอุปติขของมหายาน	๗๑
๒. ลัทธิตันตรยานแยกมาจากมหายาน	๗๔
๓. วิชฌยานแยกมาจากตันตรยาน	๘๑
๔. พุทธศาสนาในประเทศไทย	๘๒
๕. สถาบันกษัตริย์ของภูฏาน : ดริก กัลโป : ราชวงศ์วังชุก	๙๑
๑. เทวราชและธรรมราช	๙๑
๒. ราชวงศ์วังชุก	๙๒
๓. เจ้าชายจิกมี	๙๓
๔. ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข	๙๖
๖. พาโร : ปราการด่านแรกของภูฏาน	๑๐๓
๑. สนามบิน	๑๐๓
๒. วัดกิจุ อารามพันปี	๑๐๔
๓. ที่พัก	๑๐๖
๔. พิพิธภัณฑ	๑๐๘
๕. ซือบปั้ง	๑๐๙
๖. พาโรซ็อง	๑๑๑

๗. ตักขัง	๑๑๖
๘. วัดดุงเซ่ สูดยอดแห่งจิตกรรมฝาผนัง	๑๑๙
๙. รอคณะกลับจากตักขัง	๑๒๐
๑๐. ไปทิมพู	๑๒๑
๗. เฝ้าสมเด็จพระราชชนนีแห่งภูฏาน	
(บัดนี้เป็นสมเด็จพระอัยยิกา)	๑๒๕
๑. ซื่อปั้ง (อีกครั้ง)	๑๒๕
๒. ชมตลาดนัด	๑๒๖
๓. เข้าเฝ้าสมเด็จพระราชชนนี	๑๒๙
๔. รับพระราชทานเลี้ยง	๑๓๕
๕. สนทนากับรัฐมนตรีมหาดไทยและวัฒนธรรม	๑๓๖
๖. รับพระราชทานของที่ระลึก	๑๓๙
๗. ชมพระบรมมหาราชวัง	๑๔๐
๘. เจ้าชายรูปงามแห่งดินแดนมังกรสายฟ้า :	
จากโซซี เฟ็นลป สู้ ตรัก กัลโป	๑๔๓
๑. เข้าเฝ้าสมเด็จพระราชินี	
(พระราชมารดาของเจ้าชายจิกมี)	๑๔๓
๒. เข้าเฝ้าเจ้าชายจิกมี	๑๕๓
๓. สมเด็จพระราชาธิบดี รัชกาลที่ ๕ แห่งราชวงศ์วงศ์ชุก	๑๖๗
๙. จากทิมพูถึงปุนาคา	๑๗๓
๑. ชมเมือง	๑๗๓
๒. สุนัขหลวมมาเยี่ยม	๑๗๔
๓. ธรรมชาติ	๑๗๕
๔. ชมเมือง (รอบสอง)	๑๗๗
๕. สวิตเซอร์แลนด์แห่งเอเชีย	๑๘๐
๖. โคชู ลา : ทางฝั่ผ่าน	๑๘๓

๗. ปูนาคา : เมืองหลวงศักดิ์สิทธิ์	๑๘๕
๘. ปูนาคาซ็อง	๑๘๖
๙. วัดดี ไปร-ดรั้ง	๑๘๙
๑๐. วัดเทววิปลาส	๑๙๒
๑๑. หมู่บ้านนบกัง	๑๙๗
๑๐. ดินแดนและผู้คนภูฏาน (โปรดฟังอีกครั้งหนึ่ง)	๒๐๑
๑. แต่งองค์ทรงเครื่อง	๒๐๒
๒. ชีวิตความเป็นอยู่	๒๐๔
๓. หนุ่มภูฏานยังธนู	๒๑๒
๑๑. ปูนาคา-ทิมพู-พาโร-กรุงเทพฯ	๒๑๕
๑. เข้าเฝ้าสมเด็จพระราชชนนี (อีกครั้ง)	๒๑๕
๒. รับพระราชทานเลี้ยงปีกนิก	๒๑๖
๓. กลับพาโร	๒๑๘
๔. รอกลับเมืองไทย	๒๒๐
๕. กลับบ้าน	๒๒๑

คำนำสำนักพิมพ์

ใครจะเชื่อว่าปาหิมพานต์เป็นเรื่องจริง

ก็เพราะที่นั่นมีต้นไม้แสนอัศจรรย์อย่างมักกะลีผล ลูกหว่าสีทอง
สุกใส ภูสูงเสียดฟ้าระาวเมฆ สัตว์ประจําถิ่นอันแปลกประหลาดที่เรียกว
ว่าตะคิน และลำธารสีฟ้าใสขึ้นตามมาจากหิมะละลาย

ในศตวรรษที่ ๒๑ ขณะที่โลกภายนอกกำลังเคร่งเครียดกับการ
ทดลองชิปนาฬิกานิวเคลียร์ ผู้คนที่ได้ชื่อว่าอยู่ในดินแดนหิมพานต์เช่น
ภูฏานกำลังยิ่งงนอยู่อย่างสุขใจ หรือท่ามกลางโลกอุตสาหกรรมที่นำมา
ซึ่งเงินตรา ที่นั่นมีเพียงพื้นที่การเกษตรที่แทรกอยู่ตามหุบเขาเล็กๆ หรือ
ตลาดหุ่นที่แลกเปลี่ยนกันด้วยระบบทุนนิยม หากสวรรค์ได้หิมาลัยแห่งนี้
ยังสมถะอยู่ด้วยเสียงหมุ่นกระบอกมนตราที่กระจายถ้อยคำอันศักดิ์สิทธิ์
ไปทั่วทุกสายลม

ก็เพราะสิ่งที่มีความหมายเหนือสิ่งอื่นใดก็คือ “ความสุข” ของผู้คน
จึงไม่แปลกที่ดินแดนได้หิมาลัยแห่งนี้จะสนใจ “ดัชนีความสุขมวลรวม

ประชาชาติ” มากกว่าความเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว

การเสด็จมาประเทศไทยเพื่อร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเจ้าชายรูปงามพระนามว่าจิกมี เคซาร์ นัมเกล วังชุก ผู้ซึ่งบัดนี้ขึ้นครองราชย์เป็นสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งภูฏาน ได้ทำให้คนไทยเริ่มสนใจประเทศเล็กๆ ในเทือกเขาหิมาลัยแห่งนี้กันเป็นการใหญ่ เพราะเรื่องราวจากดินแดนแห่งนั้นราวกับความฝันถึงดินแดนลึกลับปลายฟ้าที่มีอยู่จริง

ดร.วิษณุ เครืองาม เดินทางท่องเที่ยวในภูฏานแล้วนำทั้งภาพและเรื่องราวน่าประทับใจจากแดนไกลอันห่างสายตาคนทั้งโลกมาเล่าให้ฟัง ทั้งความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง ตลอดจนสังคมวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว ธรรมชาติอันน่าทึ่งงดงามรวมทั้งการได้เข้าเฝ้าและรับพระมหากรุณาธิคุณจากพระราชวงศ์ชั้นสูงแห่งภูฏานอันเป็นโอกาสที่น้อยคนจะได้รับ

แม้เราได้ไปแล้ว หากเรื่องราวของภูฏานผ่านถ้อยคำและสายตาของ ดร.วิษณุ เครืองามในหน้าถัดไปจากนี้ จะทำให้ความฝันถึงแดนหิมพานต์อันอัศจรรย์ ให้กลายเป็นสวรรค์ที่มีอยู่จริง

สำนักพิมพ์มติชน

ใช้คินก่อนขึ้นเครื่อง

ภูฏานเป็นประเทศเล็กๆ ประชากรน้อย ฐานะความเป็นอยู่ยากจน ดังนั้น ถ้าพูดถึงความสำคัญทางยุทธศาสตร์ การเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ หรือแม้แต่อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีต่อไทยแล้ว นับว่าน้อยมาก เมื่อก่อนนี้เวลาเรียนภูมิศาสตร์ทวีปเอเชีย พอถึงประเทศภูฏาน ครูจะรีบข้ามๆ ไป สิ่งที่เราจะทำให้ให้นักเรียนตาสว่างบ้าง เห็นจะเป็นตำแหน่งที่ตั้งซึ่งอยู่ในเทือกเขาหิมาลัย พังดูชวนให้น่าพิศวง แต่ละแวกนั้นก็มีเนปาลซึ่งโดดเด่นกว่า ลำดับถัดมาก็เห็นจะได้แก่ความรู้ที่ว่าภูฏานมีสัตว์หน้าตาประหลาดอาศัยอยู่ตามชะง่อนผา คือตัวจามรีที่โคลงโลกนิติบอกว่า “จามรีขนห้อยอยู่ หยดปลด” ซึ่งหมายความว่ารักขนยิ่งกว่าชีวิต เวลาไปเกี่ยวอะไรเข้าจะปล้ำปลดอยู่นั่นแล้ว ไม่กลัวว่านายพรานจะย่องเข้ามาทำร้าย แต่จามรีก็มีอยู่มากในทิเบตเช่นกัน ซึ่งทิเบตดูจะโดดเด่นกว่าภูฏาน แม้ทุกวันนี้จะถูกกลืนสูญเสียความเป็นชาติอิสระไปแล้ว หลังๆ มานี้คนไปเที่ยวภูฏานมากขึ้น สารคดีทางโทรทัศน์

ภูเขาหิมาลัยก่อนถึงสนามบินเมืองฟาโร

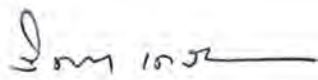

เริ่มแสดงให้เห็นภาพบ้านเมืองที่สงบ ภูเขาสูงชาวโพลนด้วยหิมะสลับกับ ยอดสนเขียวๆ ภาพชายหนุ่มในชุดแต่งกายพื้นเมืองแข่งขันยิงธนูอยู่กลางทุ่งหญ้าที่ดาดเรียบด้วยดอกป๊อปปี้สีฟ้า ดอกหญ้าสีเหลือง และดอกโรดิเดนดรอนสีชมพู ภาพลามะเด็กๆ หน้าตาน่าเอ็นดู โคนหัวล้าน เลียน นุ่งห่มด้วยจีวรสีแดงเหมือนน้ำหมาก จับกลุ่มหยอกล้อกันเองบ้าง เดินแถวไปเรียนหนังสือบ้าง โบกมือทักทายนักท่องเที่ยวบ้าง ภาพตาวายแถมเหงาเหงิกนั่งนับลูกประคำพलग หมุนกงล้อคาถามนตร์พलग ภาพพระมนตร์โบกสะบัดปลิวไสวพื้บพื้ๆ อยู่กลางสายลมแรงๆ แดดอ่อนๆ ภาพเหล่านี้ชวนให้อยากรู้ อยากเห็น อยากสัมผัสสัญญาณไม่ใช่แน่นอน

เมื่อกลาง พ.ศ. ๒๕๔๙ เจ้าชายหนุ่มรูปงามองค์หนึ่งเสด็จจากราชอาณาจักรภูฏานในเทือกเขาหิมาลัยอันไกลโพ้นมาสู่ราชอาณาจักรไทยในชุดฉลองพระองค์แปลกตา เพื่อร่วมงานฉลองการครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภาพที่ทรงพระดำเนินเข้ามาถวายคำนับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยอาการอันสงบ สำรวม อ่อนน้อม และภาพที่เสด็จไปในที่ต่างๆ ทรงโบกพระหัตถ์ให้ประชาชน ทรงไหว้และรับไหว้ผู้คนทั่วไปอย่างสุภาพ รับสั่งอย่างไพเราะ ฉายพระรูปร่วมกับคนขับรถ ยามเปิดประตูโรงแรม แม่ครัว เด็กเสิร์ฟอาหาร นายตำรวจอารักขา อย่างไม่รู้เบื่อ พร้อมกันนั้นก็เริ่มมีการพูดถึงภาพความสุขมวลรวมประชาชาติหรือการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาคุณภาพชีวิตมากกว่าการพัฒนาทางวัตถุ ภาพและเรื่องราวเหล่านี้ยิ่งทวีความอยากรู้ อยากเห็นเกี่ยวกับประเทศเล็กๆ ในเทือกเขาหิมาลัยแห่งนี้มากขึ้น เพราะซักจะมีอะไร “ดีๆ” ยิ่งกว่าภูเขา ยอดสน จามรี หรือลามะเด็กๆ เสียแล้ว

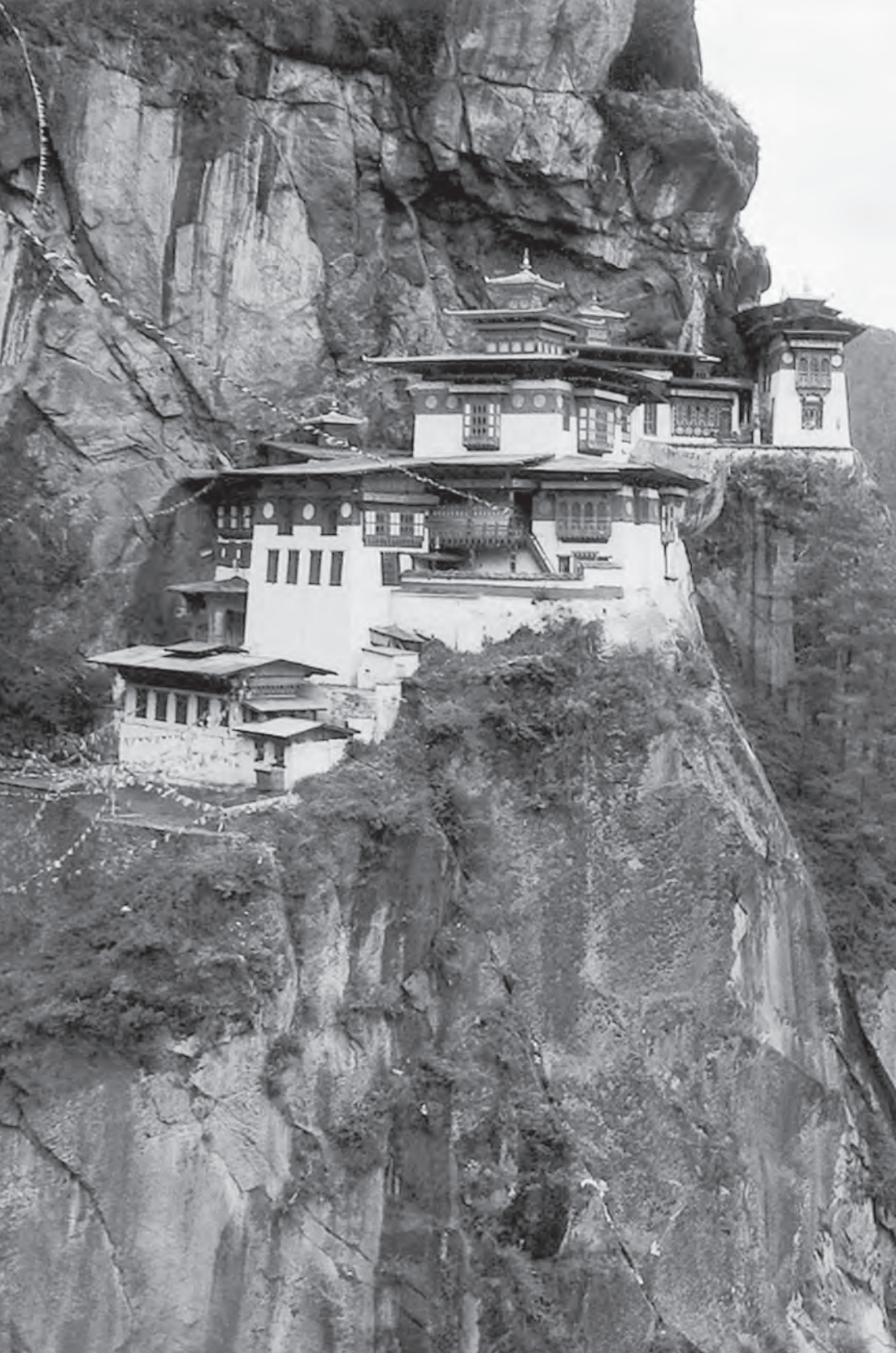
ความรู้เกี่ยวกับประเทศเล็กๆ ดุจวิมานปลายฟ้า แต่สงบเรียบง่าย อบอุ่นด้วยธรรมชาติอันงดงาม ร่มเย็น สะอาดตา ผู้คนสมถะ ยิ้มแย้มแจ่มใส อ่อนน้อมถ่อมตน อิมเอบอยู่ในกระแสแห่งมนตรา สวดมนตร์

ภาวณวันละ ๑๐๘ จบ หมกมุ่นกับธรรมะ และการกลับชาติมาเกิด มีตำนานโบราณนับร้อยนับพันปี ว่าด้วยปีศาจนางยักษ์ มังกร เทพเจ้า การชิงหลังเสือเหาะมาของพระโพธิสัตว์ผู้ถือกำเนิดมาแต่ดอกบัว และการทำสงครามแย่งพระอริยธาตุของชาวภูฏาน ซึ่งผู้คนทุกวันนี้ยังคงเล่าขานเป็นตำนานของชาติ ไม่ได้เป็นความรู้ที่ผ่านมาแล้วผ่านไปดูไร้สาระ และแม้สำหรับคนที่ไม่คิดจะไปภูฏาน ไม่ต้องการคู่มือนำเที่ยว แต่ความรู้เรื่องเมืองภูฏานก็ยังนับว่าเป็นประโยชน์อยู่ดี เพราะจะช่วยอธิบายปรากฏการณ์ได้หลายอย่าง เช่น เหตุใดประเทศนี้จึงรักษาสถาธิปไตยอยู่รอดปลอดภัยจากปากเหยี่ยวปากกาได้ในขณะที่ดินแดนอื่นๆ ในเทือกเขาหิมาลัยล้วนสูญเสียดินแดนไปหมดแล้ว ที่ยังรอดอยู่ก็ประเทศคือเนปาล แต่รักษาความสงบสันติไม่มีใครได้ นอกจากนั้นยังช่วยอธิบายคำพังเพยแบบไทยๆ ที่ว่า “คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก” “จนเงินแต่ไม่จนใจ” หรือเพลงที่ว่า “หิวหรืออื่มนก็อิ่มพอกัน” “ชี้อวยชีเเก่งก็เหมือนกัน มันก็พระจันทร์ดวงเดียว” ได้อย่างดีว่ามีความหมายที่เป็นรูปธรรมประการใด เท่ากับว่าความรู้เหล่านี้ไม่เพียงแต่เปิดหูเปิดตาให้เรารู้จักที่เที่ยวแห่งใหม่เพิ่มขึ้น หรือทำให้เรารู้จักโลกกว้างทางลึกอันเป็น “ความรู้รอบตัว” ประเภท “รู้ไว้ไว้ว่า ไล่ป่าแบกหาม” เท่านั้น แท้จริงแล้วช่วยให้เรารู้จักหันกลับมามองตัวเราเอง อันเป็น “ความรู้ในตัว” ประเภท “ดูหนึ่งดูละคร แล้วย้อนดูตัว” ได้อย่างดีอีกด้วย

(วิษณุ เครืองาม)

มีนาคม ๒๕๕๐

ไ ป ญ ญ า น

๑. เมื่อเจ้าชายภูฏานเสด็จมา

เมื่อคราวที่มีงานฉลองการครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ พระมหากษัตริย์จาก ๒๕ ประเทศเกือบทั่วโลกได้เสด็จมาทรงร่วมงานด้วย

ในบรรดาพระมหากษัตริย์ที่เสด็จมา มีทั้งที่เป็นสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินี เช่น สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิญี่ปุ่นและสมเด็จพระจักรพรรดินี เป็นสมเด็จพระราชินีเพราะสมเด็จพระราชาธิบดีทรงติดภารกิจ เช่น สมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เป็นพระราชสวามีเพราะสมเด็จพระบรมราชินีเป็นผู้เป็นประมุขทรงติดภารกิจ เช่น เจ้าชายพระราชสวามีแห่งเดนมาร์ก เป็นมกุฎราชกุมารที่จะสืบราชสันตติวงศ์ต่อไปในภายหน้า เช่น เจ้าชายมกุฎราชกุมารแห่งเนเธอร์แลนด์ ดองกาและภูฏาน และเป็นพระราชวงศ์ชั้นสูง ที่แม้ไม่ใช่ของครีษทายาทแต่ก็อยู่ในลำดับต้นๆ แห่งการสืบราชสันตติวงศ์ เพราะพระมหากษัตริย์และ

มกุฏราชกุมารทรงติดพระราชพิธีสำคัญในประเทศไม่อาจเสด็จมาได้
ได้แก่ เจ้าชายแอนดรูว์แห่งอังกฤษ

เมื่อเสด็จงานและทุกพระองค์เสด็จกลับไปแล้ว มีพระราชวงศ์ที่
เสด็จมาร่วมงานสององค์ที่ได้ขึ้นครองราชสมบัติในปี ๒๕๔๙ คือ มกุฏ
ราชกุมารแห่งตองกา เนื่องจากสมเด็จพระราชชนกสวรรคต และมกุฏราช
กุมารแห่งภูฏาน เนื่องจากสมเด็จพระราชชนกทรงสละราชสมบัติ

หลายประเทศมีโอกาสดัดตัวเองให้โลกรู้จักดีขึ้นทั้งในงานพระราช
พิธีสำคัญของไทยครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ เปิดโอกาสให้ชาวไทย
รับรู้เกี่ยวกับประเทศนั้นๆ แล้วรับรู้เลยไปถึงภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์
วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ความสำคัญทางยุทธศาสตร์ และเศรษฐกิจ
ของประเทศเหล่านั้น ข้อนี้เป็นธรรมดาเหมือนคราวแข่งขันฟุตบอล
โลก โอลิมปิก หรือแม้แต่เอเชียนเกมส์ เมื่อประเทศซื้อแปลกๆ เช่น
แคมรูน ทาจิกิสถาน ได้เข้ารอบ หรือชนะประเทศที่เราเชียร์ชนิดไม่
รู้ว่าโผล่มาจากไหน คำถามก็เกิดขึ้นทันทีว่าประเทศเหล่านั้นอยู่ที่ไหน
ประชาชนทำมาหากินอะไรกัน นับว่าเป็นการเรียนรู้การสอนภูมิศาสตร์
ประวัติศาสตร์นอกห้องเรียน นอกตำรา ได้ดียิ่งทางหนึ่ง

ข้อนี้ฉันใด การเสด็จมาของพระมหากษัตริย์และพระบรมราชวงศ์
ชั้นสูงของประเทศที่เป็นราชอาณาจักร มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
โดยพร้อมเพรียงกันเกือบทั่วโลกก็ฉันนั้น ด้วยว่าไม่ใช่ปรากฏการณ์
ธรรมดา เพราะการเสด็จออกนอกราชอาณาจักรของแต่ละพระองค์ไม่ใช่
เรื่องง่าย ญี่ปุ่นนั้นต้องได้รับมติเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนด้วยซ้ำ อีกทั้ง
ขบวนเสด็จของแทบทุกประเทศจะต้องใหญ่โตสมพระเกียรติยศ ไหนจะ
ต้องมีนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศร่วม
ขบวนมาด้วย ไม่ใช่ว่าถือบัตรโดยสารชั้นเฟิร์สคลาสแล้วเสด็จได้ทันที
การเชิญเสด็จก็ต้องเชิญคู่อภิเษกสมรสด้วย ดังนั้น การจะเสด็จมาโดย
พร้อมเพรียงในช่วงเวลาอันจำกัดเพื่อให้ตรงกับวันเวลาที่ฝ่ายเรากำหนด

ไม่ใช่ฝ่ายเขากำหนดจึงไม่ใช่เรื่องง่าย แต่เป็นที่น่าปลอบปล้ำอย่างยิ่งที่
ทุกประเทศดังกล่าวได้ถวายพระเกียรติยศและให้เกียรติประเทศไทยอย่าง
ยิ่ง ปราบฏาการณ “หนึ่งเดียว” ในโลกจึงได้อุบัติขึ้น แล้วพลอยให้เรา
ได้รู้จักประเทศชื่อแปลกๆ ที่ก่อนหน้านี้แทบจะไม่ว่าอยู่ที่ไหน เช่น
ลิกเตนสไตน์ ตองกา สวาซิแลนด์ เลโซโท ภูฏาน พระมหากษัตริย์
หลายประเทศก็ไม่เคยทรงพบหรือรู้จักกันเองมาก่อน ดังที่สมเด็จพระ
ราชินีแห่งประเทศหนึ่งซึ่งเสด็จแทนสมเด็จพระราชาธิบดีตรัสแก่อธิบดี
กรมพิธีการทูตของไทยว่า พระองค์เองเป็นสตรีธรรมดาสามัญชนมาก่อน
เมื่ออภิเษกสมรสแล้วก็ทรงสมาคมอยู่แต่ในพระราชวงศ์ของประเทศนั้น
ไม่เคยทรงนึกฝันเลยว่าจะมีโอกาสประทับอยู่ท่ามกลางพระมหากษัตริย์
พร้อมกันทีเดียวแทบจะทุกพระราชวงศ์ทั่วโลกเช่นนี้

ราชอาณาจักรภูฏานเป็นราชอาณาจักรเล็กๆ อีกแห่งหนึ่งที่มีพระ
มหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยที่**สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ชิงเก
วังชุก** รัชกาลที่ ๔ ทรงเตรียมจะยกราชสมบัติสุวรรณบัลลังก์แห่งแผ่นดิน
อันมีฉายาว่า “มังกรสายฟ้าแห่งเทือกเขาหิมาลัย” พระราชทานพระราช
โอรสองค์ใหญ่ในอีกไม่นานต่อจากนี้ ทั้งที่ยังทรงอยู่ในวัยหนุ่ม ยังทรง
งานได้ดี เพราะมีพระชนมพรรษาเพียง ๕๑ พรรษา (ประสูติวันที่
๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๘) และทรงเป็นที่เคารพรักของประชาชน
แต่เนื่องจากมีพระราชดำริว่า การให้พระราชโอรสทรงว่าราชการบ้าน
เมืองในขณะที่ทรงถอยออกมาเสียแต่บัดนี้ในเวลาที่บ้านเมืองสงบเงียบ
เรียบร้อย แล้วคอยประดับประดาพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่อยู่ข้าง
นอกน่าจะเป็นประโยชน์แก่ชาวภูฏานมากกว่า ดังนั้น ในงานพระราชพิธี
ของไทยครั้งนี้ ทรงเห็นเป็นโอกาสเหมาะที่จะเปิดตัวว่าที่พระราชราชาธิบดี
พระองค์ใหม่ของราชอาณาจักรภูฏานให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลก จึง
ทรงส่งเจ้าชายจิกมี เคซาร์ นัมเกล วังชุก มกุฎราชกุมารหนุ่มวัย ๒๖
ชันษาเสด็จแทนพระองค์ ซึ่งก็ดูจะได้ผลอย่างยิ่ง เพราะแม้จะเป็นเจ้า

นายในพระราชวงศ์มีพระชนมายุน้อยที่สุดที่เสด็จมา แต่ด้วยพระรูปพระ
โฉมที่งามแบบชายหนุ่มวัยเบญจเพส พระวรกายสูงโปร่ง พระเกศา
หวีเรียบแบล้มนวลับ พระพักตร์ผ่องใส พระฉวีขาว ทรงฉลองพระองค์
ประจำชาติที่เรียบง่ายแปลกตาเกือบตลอดเวลาที่ปรากฏต่อสาธารณชน
เมื่อเวลาเสด็จไม่เป็นทางการก็ยังทรงเสื้อยืดแขนสั้นสีเหลืองติดตราสัญลักษณ์งานพระราชพิธี ถูกกลมกลืนกับชาวไทย ทรงยิ้มอย่างอ่อนโยน
ยกพระหัตถ์ไหว้ผู้คนทุกเพศทุกวัยจนผู้ที่เข้าเฝ้าต้องเตรียมยกมือไหว้ก่อน
โดยเฉพาะภาพที่ทรงพระดำเนินเข้าไปน้อมพระเศียรลงคำนับ และรับ
พระราชทานสัมผัสนพระหัตถ์จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมราชวงศ์ของไทย ตลอด
จนการรับสั่งอย่างชื่นชมถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอยู่เป็นนิจนั้น
ต้องนับว่าเจ้าชายรัชทายาทองค์นี้ทรงชนะใจคนไทยอย่างรวดเร็ว คนไทย
รักพระเจ้าอยู่หัวของเราสุดชีวิตสุดจิตสุดใจอยู่แล้ว ดังนั้น การได้เห็น
คนต่างด้าว เจ้าต่างแดนทรงแสดงความเคารพนับถือต่อผู้ที่เราเคารพรัก
เช่นกัน ย่อมทำให้เรานึกเผื่อแผ่ความรักและความนับถือไปถึงด้วย ข้อ
นี้เป็นธรรมดา แล้วพลอยให้นึกรักชาวภูฏานและเกิดความอยากรู้ว่า
ภูฏานอยู่ที่ไหน ผู้คนเป็นอย่างไร “เท่” และ “น่ารัก” อย่างเจ้าชาย
ภูฏานทุกคนหรือเปล่า เสื้อผ้าอาภรณ์ของชาวภูฏานเป็นอย่างนี้ทั่วไป
หรือ นับถือศาสนาอะไร มีประชากรเท่าใด ลงท้ายด้วยเสียงพึมพำ
ว่า “ทำไมฉันถึงไม่เคยรู้จักภูฏานมาก่อน”

ในช่วงเวลานั้น ผมได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนรัฐบาลไปรับเสด็จ
พระมหากษัตริย์หลายพระองค์รวมทั้งเจ้าชายรัชทายาทแห่งภูฏานที่ท่า
อากาศยานดอนเมือง โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงรับเสด็จในส่วนของพระบรมราชวงศ์
ในวันเสด็จกลับเมื่อเสร็จพิธีแล้ว ผมได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนรัฐบาล
อีกครั้งหนึ่งเพื่อไปส่งเสด็จเจ้าชายรัชทายาทแห่งภูฏาน ซึ่งเป็นเวลาเช้า

มืด เมื่อเสด็จมาถึงห้องรับรองที่ท่าอากาศยาน ยังทรงโอเล็กล้นน้อยเพราะ
ประจวบมาแต่คราวเสด็จประพาสภูเก็ตรับสั่งอย่างสุภาพและเกรงใจว่า
เข้ามาไม่น้อยยากจนจนให้ใครมาส่ง ระหว่างประทับพักพระอิริยาบถอยู่
ในห้องรับรอง ได้ตรัสเล่าถึงความประทับใจที่ทรงมีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและประชาชนชาวไทย ตรัสว่าตกพระทัยเหมือนกันที่เห็น
คนไทยรับเสด็จอย่างเป็นมิตรและเมตตาต่อพระองค์ ตอนหนึ่งรับสั่ง
อย่างหนักแน่นว่า ตั้งพระทัยว่าจะทรงนำพระราชจริยาวัตรอริยาบถ
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางการปฏิบัติพระองค์ต่อไป
เพราะทรงเชื่อว่านี้คือทางที่ถูกต้องในการปกครองและพัฒนาประเทศ
ของพระองค์ ทั้งนี้โดยที่ภูฏานเป็นประเทศเล็ก จึงทรงเชื่อว่าน่าจะทำได้
ไม่ยาก พังแล้วชนลุก ปิติ นึกในใจว่าคนไทย ข้าราชการไทย นักการ
เมืองไทย น่าจะได้คิดอย่างนี้ด้วย ได้รับสั่งถามว่า ผมเคยไปภูฏานหรือ
ยัง ผมทูลว่าไม่เคย รับสั่งว่าน่าจะลองไปสักครั้ง อาจจะไม่ได้อะไร
เหมือนไปยุโรป แต่อาจจะให้อะไรแก่ภูฏานได้ เพราะภูฏานต้องการคำ
แนะนำจากคนทั่วโลก ก่อนเสด็จขึ้นเครื่องบิน ได้พระราชทานพรมร
งนึ่งเป็นตารางหมากรุกสีชุดขาดผืนใหญ่แก่ผมนึ่งหนึ่ง มีคนอธิบายว่าใน
ภูฏานใช้พรมนึ่งปูทับบนเก้าอี้ขึ้นเพื่อรอนึ่ง

ผมตั้งใจอยู่ก่อนแล้วว่า การส่งเสด็จเจ้าชายรัชทายาทแห่งภูฏาน
ในวันนั้นจะเป็นภารกิจสุดท้ายในตำแหน่งทางการเมืองของผม ความคิด
ที่จะขอลาออกจากตำแหน่งมีอยู่ก่อนนานแล้ว ดังที่ได้หารือกับผู้ที่เคยพ
นับถือหลายคนและครอบครัวมาแต่ต้นปี แม้แต่กับท่านนายกรัฐมนตรี
และรัฐมนตรีบางท่าน ผมก็ได้ส่งสัญญาณให้ทราบเป็นระยะๆ ไม่ได้
ปุบปับมา ปุบปับไปอย่างที่คุณเข้าใจ แต่จนใจที่ติดภารกิจสำคัญคือ
รัฐบาลได้ตั้งให้ผมเป็นประธานคณะกรรมการฝ่ายพระราชพิธี งานฉลอง
สิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี วันหนึ่งเมื่อต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๙ ผม
เข้าใจว่าการเตรียมงานลุล่วงไปแล้ว จึงขอลาไปงานรับปริญญาเอกของ